

Biserica și Școala

Foaie bisericească școlastică, literară și economică.

Apare odată în săptămână: **DUMINECA.**

PREȚUL ABONAMENTULUI.

Pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 10 cor. — pe 1/2 an 5 cor.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 14 fr.: pe jumătate an 7 fr.

PREȚUL INSERTIUNILOR :

Pentru publicațiunile de trei ori ce conțin
cam 150 cuvinte 6 cor.; până la 200 cuvinte
8 cor.; și mai sus 10 cor. v. a.

Correspondențele să se adreseze Redacțiunii

„BISERICA și ȘCOALA“

Ear banii de prenumerațiune a
TIPOGRAFIA DIECESANA în ARAD.

Pace și muncă.

(s.) Suntem în pragul alegerilor de deputați, pentru congresul nostru național-bisericesc.

Nedespărțită de această instituțiune, de idea organizațiunii bisericeii noastre dreptmăritoare din țara noastră peste tot, în întreaga sa accepțiune, se înalță în sufletul nostru figura marelui arhieriu Andreiu Baron de Șaguna.

Și mulțumită dând cerului pentru celea-ce ni-a hărăzit prin trimisul său în apostolie, pentru neamul românesc, cu smerenie, pietate și recunoștință ne plecăm înaintea seninei umbre.

Atât de mult și-a iubit biserica și neamul acest mare Arhieriu, atât de mare a fost el în puterea muncii și luminat în prevederea intemperiilor vremurilor ce vor să vie, încât gânditu-s'a să lase urmașilor cetate tare și nebiruită și lăsatu-ne-a autonomia bisericeii gr.-or. rom. din Transilvania și Ungaria.

Cuvine-se dar', ca în fața acestei cuceriri, de care avem parte, să ne dăm seamă și de datorințele ce avem de îndeplinit pentru păstrarea ei neatinsă și pentru rodirea ei îmbelșugată, în ogorul vieții sufletești și a vieții poporului nostru peste tot.

Timpurile de sbucium și fermentație, ale începutului erei noastre de constituție bisericească, au trecut; era păcii s'a sălășluit în biserică, a sosit vremea muncii, vremea muncii serioase, cinstite, intense și desinteresate.

Și în acest timp de pace în biserică, pentru săvârșirea muncii productive, înălțătoare și mântuitoare, chemată va fi biserica vie să-și trimită aleșii săi, la muncă, la împlinirea scriselor așazământului.

Chemată va fi obștea credincioșilor nostri, să-și trimită pe aleșii săi, cari pe umere au să poarte jugul marilor îndatoriri, la cari îi obligă încrederea obștească, a marilor îndatoriri, la cari îi obligă momentul și împrejurările actuale.

Tărie este biserica noastră drept credincioasă română, prin izvodul dumnezeesc al ființei sale, prin organizațiunea sa și prin credința tare a fiilor săi. Dar valurile dujmănoase ale trecătoarelor rătăcirii și păcate ale vremii, mai ales bat cu putere la temelile ei, cu gândul de a o slăbi, de a o sfărâma.

La grele ispite și încercări sunt espuse instituțiunile sfântului așazământ, — și credința tare, inimă curată și muncă stăruitoare se cer acelora, pe cari întru apărarea și promovarea bisericeii și instituțiunilor ei îi va chema glasul credincioșilor.

De-aceea, din darul lui Dumnezeu, sbuciumările încetând și sălășluită fiind păcea în biserică, ochii tuturor îndreptați să fie spre muncă stăruitoare, spre bărbați stăruitoari în muncă, — pe aceștia, de aceștia să-și aleagă șieși reprezentanți în înaltele sale corporațiuni biserica vie, preoți și mireni, cari, în numele păcii și a muncii să-și plinească chemarea și misiunea.

Pace și muncă!

Cuvânt

**pentru eșirea sufletului din trup și pentru
infricoșata adoua venire lui Christos.**

*Al celui dintru sfinți părintele nostru Chiril, ar-
chiepiscopul Alexandriei, foarte de folos su-
fletului, carele aduce la umilință și la pocăință:
scoase întâiu de-n ellinie pre limba slovenească, și
iară pre limba cea proastă rusească și acum pre
limba rumânească.)*

(Urmare și fine).

Amar celora ce au părăsit unirea fiiască, și s'au dat după slobozeniile lumii aceștia. Amar celora ce umblă după deșertăciunile acestui veac. Amar celora ce iubesc întunecatul păcatului. Vai de ceia ce lasă lumina dreptății Amar celora ce să află intru întunecatul păcatului; vai de ceia ce pierd ziua despre cunoștința lui Dzeu; vai de cei adăpați în grumazi cu reale pohte. Amar celora ce să nevoiească ca să vineaze sufletele spre spurcata împreunare, și spre necurata neînfrânare a voei slobode, adevărat lațul diavolului iaste podoaba care înșală iară ceia ce vor să se mântuiască, o urăsc pre ea. Amar celora ce grăiesc de rău unul pre altul, vai de ceia ce să înșală și fac turburări. Amar celora ce fac amestecări, vai de ceia ce să jură pentru dezmiertăciuni; amar celora ce să jură strimb; vai de lacomi, căroră le iaste pântecel Dumnezău; vai de bețivi, iară fericit iaste acela carele să smerește pre sine, și iaste plecat pentru Dumnezău, și să defăimează pre sine și să judecă, pre unul ca acela Dzeu cel prea înalt îl va înălța, și ingerii îl vor cinsti, și la judecată nu va sta de-a stânga. Fericit iaste acela, carele stă la rugăciuni și rabdă în posturi, și iubiaște privegherile, și tare să luptă, și își leapădă dela sine somnul, și-și pleacă genunchelă la pământ spre facerea de laudă lui Dzeu, bătându-și pieptul, bătându-și fața, înălțând mâinile spre văzduh, rădicându-și ochii la ceriu la Domnul, și aducându-și aminte de ceta ce va șede pre scaunul laudii, și va lua seama inimilor, și va ispiti rărunchii. Unul ca acela va avea bunătați veacinice, fiu și frate și soție și moștean lui Dzeu să va face; fața aceluia va străluci ca soarele în ziua județului, intru împărăția cerului.

Cine iubeaște dreptatea soț lui Dzeu să va afla iară cine iubeaște a minți, soț dracilor va fi. Cine uraște înșelăciunile să slobozească de blestem, și cine rabdă năpăștile sau ispitirile, ca un mărturisitor să va încununa înaintea scaunului lui Dzeu, și cine tânjaște și să măhneaște intru necazurile cele ce să întâmplează, și intru scârbele ce vin asupra, părăindu-se a fi grele hulindu-le, acela au rătăcit și mintea surdă are iară cel smerit și blând și cu minte plecată la Dzeu să va înălța, și-l vor cinsti ingerii, și-l vor lauda oamenii. Iară pe cel mândru, și otrăvit, și mânios îl va blestema Dumnezău, mănecarea aceluia va fi, în loc

de struguri, amărăciunea drăcească, iară vinul și băutura, arderea smoalei, și venin și șarpe fără de leac. Cei nevinovați cu inima vor căuta la mărire lui Dzeu, iară cei întinați la minte vor vedea pre diavolul. Și mai ales cei ce au făcut reale și au gândit lucruri spurcate și s'au sculat cu rău asupra vecinului, acoloră nu li-se-va da împărtașire cu Dzeu. Și aceia ceși ung fețele cu mireazme și-și rumenesc obrazul și-l albesc și să înpodobesc, uitându-să în oglindă ca să poată vana și înșela sufletul spre curvie, și spre pohtă spurcată și spre iubire deavolească, pre unii ca aceia în ziua județului nu-i va cinsti, ci ca niște urători de poruncile lui Dumnezeu, și nepurtătorii de grijă, grea muncă vor răbdă. Carii caută cu pohtă la podoabă străină, acela să lipesc de podoaba raiului, căroră le pare bine de primejdia altora, aceia singuri pre sine în primejdie să bagă; cari rămuesc lucru stria, aceia de ale sale să lipesc și le pierd. Ceia ce iubese slava deșartă și cei îngânfați și lungușitorii oamenilor, împreună cu diavolul să vor judeca la muncă, și curvarii împreună cu diavolul să vor munci. Carii își ingrașă trupul foarte, aceia își vor ucidă sufletul cu foametei Ceia ce de bună voe nesiliți de nimenea greșesc și nu să pocăiesc, aceia cu necredinciosii să vor munci. Și ceia ce zic intru sine până săntem tineri să facem păcate, iar la bătrânețe ne vom pocăi, de unii ca aceia își rade diavolul și-i înșală, că greșind ca cum ar fi nădăduindu-să că să vor pocăi, ei nu să fac vrednici pocăinții, ci la tinerețe îi tae pre dâșii secerea morții, ca și pre Amon împăratul jidovesc, carele au întărâtat pre Dumnezău spre mânie cu viclane începerile sale și cu urâte izvodirile sale. Carii zic, astăzi să facem păcate iară mâne ne vom pocăi; cari s'au înșelat intru gândurile sale, și s'au întunecat nechipzuită inima lor, și ziua de astăzi o-au pierdut stricându-și trupul și spurcându-l, și sufletul pângărindu și, și orbindu-și mintea, și cunoștința tâmpindu-și, și de ziua de mâine s'au lipsit. Și căroră nu le pare rău pentru căderea în curvie, și carii nu plâng pentru slobozeniile cele imputite și nu să întristează pentru cădere în prăpastia Sodomiei, și nu să jelesc pentru curvia cu mâna. Unii ca aceia năe într'un chip nu pot veni la pocăință cu tot sufletul ventru păcatele ceale ce au făcut, nice să pot bine îndrepta, până ce nu le vine lor altceva după aceeaia.

Ceia ce nu caută ce au pierdut, și ce au avut să păzească n'au ascuns, și nu socotesc lipsa celora ce dobândise și nice într'un chip nu poartă grija de acelea înțeleptește, și nu gândesc de rugăciuni, pre unii ca aceia robi îi fac gândurile ceale necurate, și făcând-se robi să supun obiciaului celui rău. Și carii nu voiesc nice să deșteaptă intru trezire spre cântările psalomilor, pre aceia pre ascuns îi înșală gândurile ceale înșălătoare; carii nu bagă seamă să să pleace a asculta poruncile lui Dumnezeu, ci să dau pre sine somnului leanii, aceia cu acelea cinci feate neînțelepte departe de câmară afară vor sta. Carii opreala postului puțin o-au socotit, mănecare fără de

măsură îi înșală și păcatul cel cu necurăție luptătoriu pre dânșii îi ucide. Carii n'au păzit poruncile lui Dumnezeu pre aceia dracii îi vor înghiți și se vor judeca spre pierzare în matca focului. Carii s'au depărtat de împărtășirea besecrecii neprieteni lui Dumnezeu să vor face și dracilor soți.

Fie dară de ocară și de răs toată adunarea necuraților eretici, să se cufunde neamul necredincioșilor, piară adunarea jidovească, să se prăpădească gura cea necurată a jidovilor a celora ce s'au lepădat de Dumnezeu, căci când cela ce știe inimile și ispitește rărunchii, și cel mai ascuțit de cât toată arma de amândouă părțile ascuțită, carele isprăvește și până la despărțirea sufletului de la închieturile trupului și ale crierilor, și judecă gândurile și mintea, va să dea să judece, atunce nu puținii oare care de în mulți, ce pre toți cei vederoși cu totul îi vei vedea, nici să va ascunde prahul cel din lăuntru al faptelor gândurilor, că nici un fapt nu să va ascunde înaintea judecătorului, ci toate lucrurile goale și arătate vor fi înaintea ochilor lui. Pentru aceasta cu poruncile lui Dumnezeu, să ne oștim împotriva pohtelor trupești, să ne smerim gândurile laudei deșarte, să rădicăm războiul împotriva diavolului. Să ne intrarmăm spre trezvia gândurilor, să lepădam gândurile păcatelor, să facem rugăciune lină, să ne păzim mintea să fie întreagă, cugetul ne-adormit, cunoștința curată, să păzim înfrânarea de pururea, post curat, dragoste neînșălătoare, curățanie dreaptă, feciorie neîntinată, smerenie neînșălătoare. Cântarea de psalmi neîncetată. Cetire fără de slavă deșartă, cădere în genunche fără mândrețe. Rugăciune neîncetată, petreacere pe pământ întru curățenie, voarbă dinpreună dreaptă, priimire de oaspăți fără de păreare de rău, răbdare cu mulțămită. Milostenie ne imputată; otrava cea cumplită a trimite în urgie să-o depărtăm dela noi; mânia să-o părăsim, trândăveala să-o scuturăm, turburarea să-o pingem, scârba să-o potolim, iubirea de argint să-o urăm, și să nu ne teamem de moarte ceia ce iaste de obște tuturor a seacerea neamului omenesc, ce mai vârtos de cei, ce în veaci piarde norodul să ne teamem, că moarte cea adevărată, un desparte sufletul dela Dumnezeu.

Dumnezău viață iaste și carii să despart de viață omoară și nădeajde întru Dumnezeu ca cum și-ar piarde viața, pentru-că moartea diavolul iaste, și tată morții, carele năvălește asupra noastră ca un neprieten viteaz și putearnic, și să intrarmează, ca să ne poată lovi pre noi în zilele ceale sfinte, și să ne surpe, aceia făcându-se, el zice: biruit'am ostașii lui Cristos cu arătare podoabelor muerești și i-am depărtat dela simțirea auzului cu lauda deșartă, și i-am înecat cu nesațiul; nemerit'am asupra lor când sfârșia fapte bune, și i-am amăgit cu pohtele, și i-am înșălat cu bețiile, răpitu-am, și i-am aruncat în prăpastia curviei. Să nu mângăiam dară pre necurații draci, pentru că Dumnezeu nostru tuturor oamenilor iaste izbăvitoriu, și pierzătoriu dracilor, că și noi de vreme ce sântem împreunați în trupuri, pentru aceia și morții suntem

supuși. Să ne batem dară bărbătește ca să biruim pe necurații draci, că de vom avea frica lui Dumnezeu în inimile noastre, și de vom pune aducerea aminte de moarte în suflet, măcar de s'ar oști asupra noastră ~~într'armați~~ și toți dracii, nici întrun chip nu ne vor putea strica noaă, ce ca niște oi ce vor să biruiască zidul să vor arăta și vor nemeri asupra noastră ca la un zid tare, că Dumnezeu vai fi cu noi. Căruia să cuvineslava, cinstea și mărirea, în veacii veacilor amin.

Epistolă deschisă.

(Cătră tinerii cari au absolvat teologia la institutul din Arad cu finea anului 1904/905).

Iubiți Colegi,

Se face începutul vieții noastre publice. Unii dintre noi au avut norocul și fericirea, ca să fie deja în serviciul bisericeii, alții acum sunt pe cale de a ajunge. Ori mai de vreme ori mai târziu, însă după voia lui Dumnezeu și vrednicia noastră, toți vom fi în plăcuta poziție de a face serviciul, ce trebuie să-l aducem bisericeii pentru liniștea conștiinței noastre și pentru fericirea neamului nostru oropsit.

Ne spun bătrânii, o simțim și noi, că viața este grea și împreunată cu multe neajunsuri și necazuri. Acesta însă e lucru firesc; poate că n'am ști că trăim, dacă am fi lipsiți de rele. Sunt sigur, că n'am ști prețului viața, când n'ar trebui să luptăm pentru existența proprie și a neamului nostru.

E lucru știut, că clerul în timpul de față are mulți vrășmași. Unii ne sunt vrășmași numai pentrucă suntem slujbași ai învățăturilor dumnezeiești, alții din motivul, că unii preoți sunt conduși de slăbiciuni prea mari.

Fără îndoială, contra acestora ni se impune datoria sfântă a luptă cu toate mijloacele îngăduite de biserică și de lege.

Clerul nu e supus judecății publice, cum sunt supuși d. e. oficianții. Dacă un oficiant are slăbiciuni, lumea nu zice, că toți oficianții sunt cu slăbiciuni, dacă însă un preot are slăbiciuni, atunci lumea face concluzia asupra tuturor preoților și astfel numărul vrășmașilor crește, iar vaza noastră scade.

Nu este lucru mai dureros, decât a avea rol în viața publică și a nu fi ascultat de nimeni — ș'o spunem sincer, că preoții se află în astfel de situație neplăcută. Cauza nu poate să vină din afară, ci numai dela atari preoți. Ei adecă, după viața lor, nu au tăria de a impune.

Aici se cere sanare și aici contra vrășmașilor putem lupta, luptând mai înainte contra patimilor noastre. Nu poate pretinde nimeni, ca să fie respectat atunci când el însuși nu se respectează. Un preot condus de patimi nu se respectează, e evident, că nici dela altul nu poate aștepta așa ceva. Iată deci, să așteaptă sanare dela noi înșine. Să nu ne nizuim a

impune cuiva prin statura noastră, starea materială, sau darul de a vorbi frumos, căci aceste sunt trecătoare, dar să ne silim a impune numai și numai prin faptele noastre creștinești și viața morală. Iată mijlocul cel mai eficace contra dușmanilor nostri.

Voi, iubii colegi, veți înțelege ce rost dorește a avea cu vorbele mele, de aceea mă adresez către voi ca să nu treceți cu vederea următoarele mele sfaturi:

1. Dedați-vă dela început a lupta contra slăbiciunilor, ca a-tfel să fiți preoți de model.

2. La intrarea în parohie căutați cât de mare e numărul sufletelor ce păstoriți?

3. Care este starea morală a poporului? (Câte căsătorii legale, câte numai civile și câte concubinate?)

4. Sunt în comuna ta nazareni și cât de mare e numărul lor?

5. În ce stare se află biserica și școala? Și în fine:

6. Sunt alte confesiuni creștine în comună și ce influență au acele asupra vieții credincioșilor tăi?

Fiind în clar cu acestea, vei ști căută modalitățile necesare pentru delăturarea răului și sunt sigur, că dacă vei ști să fi preot de model, cum ar trebui să fie toți preoții, vei face mari îmbunătățiri în comuna ta.

Iubii colegi! Epistola aceasta v'o adresez, nu pentru că n'aș fi convins, că toți sunteți călăuziți de aceste principii și dor de muncă, ci vi-o adresez din motivul, ca după 10 ani, când conform actului încheiat între noi vom avea să ne întâlnim din nou, după voia lui Dumnezeu, zic după zece ani de muncă, făcând comparație între starea, în care se află parohiile voastre când le-ați luat în conducere, și între starea în care se află de când le conduceți, să constatăm cu mângâiere sufltească o îmbunătățire, fie cât de modestă, dar să simțim și noi, că darul ce ni s'a dat, l-am purtat cu cinste.

Dumnezeu să ne ajute!

Petru E. Papp.

De care rânduiala are să se țină preotul delegat la sevârșirea sfințirii bisericei?

Precum știm, există în biserica noastră două rândueali pentru sfințirea bisericei. Una, care se întrebunțează din timpurile străvechi în toată biserica ortodoxă și e prescrisă pentru arhieriei, și alta, care datează din timpurile mai noue și e prescrisă pentru prezviteri delegați de arhieriu la actul sfințirii unei biserice. Comparându-se aceste ambe rândueali într'olaltă, bate la ochi solemnitatea și mulțimea rugăciunilor, a lecțiunilor biblice și a ceremoniilor la rândueala sfințirii prin arhieriu, înfățișându-se rândueala sfințirii prin prezviter față cu cealaltă mult mai scurtă și mai simplă. Mai ales sunt două acte, prin a căror li-

psă în rândueala sfințirii bisericei, de către un prezviter s'ar părea pusă la îndoială validitatea sfințirii bisericei și anume lipsa moaștelor și a s. mir, deoarece acestea se prescriu apriat, și așadar atât pentru aceea, cât și pentru interna putere și ființiala însemnătate a actelor acestora, ele trebuie să se privească la sfințirea unei biserice ca ființiale, esențiale. Cu toate aceste rândueala pentru sfințirea bisericei de către prezviter corespunde scopului. Lipsa punerii moaștelor și a ungerii cu s. mir a altarului și a păreților bisericei în rândueala prescrisă pentru prezviteri trebuie să se explice în următorul mod: Dându-i-se prezviterului din partea arhierului antimins sfințit, care se sfințește chiar așa ca și biserica și în carele se află s. moaște și peste care s'a vărsat s. mir și arome și fiind antiminsul tot aceea ce este s. masă, nemiștit, că s'a aflat de pirsos a primi în rândueala anume prescrisă pentru prezviteri încă și punerea moaștelor sub altar și ungeria cu s. mir și această rândueală s'a restrâns numai la acelea acte și ceremonii, cari nu se fac la sfințirea antiminsului, satisfăcându-se prin punerea antiminsului pe s. masă cerințelor canonice și liturgice privitoare la sfințirea altarului și a bisericei. Privindu-se astfel lucrul, apare rândueala prescrisă pentru prezviteri la sfințirea unei biserice ca suficientă spre ajungerea scopului.

Însă aceasta rândueală n'a aflat recunoștință și primire în toate părțile bisericei ortodoxe, ci în unele părți ale ei se săvârșește sfințirea bisericei și de prezviteri după rândueala compusă pentru episcopi, și aceasta din cauza, că cu punerea s. moaște sub masa altarului, cu ungeria altarului și a păreților cu s. mir etc. se crede mai sigur a corespunde canonului 7 al sinodului VII. ecumenic, care prescrie hotărât punerea moaștelor sub masa altarului.

La întrebarea așadară, că de care rândueală să se țină preotul delegat la săvârșirea sfințirii bisericei se pot răspunde următoarele:

Rândueala prescrisă pentru prezviteri, fiind în acord cu menirea antiminsului și satisfăcând cerințelor canonice și liturgice relative la actul sfințirii bisericilor este suficientă pentru acest act și ar trebui să fie acea rândueală, după care să se săvârșească sfințirea bisericilor de preoții delegați la aceasta. Însă deoarece această rândueală nu se recunoaște în toată biserica ortodoxă; deoarece după tradițiunea bisericei pe lângă antimins se pun și moaștele martirilor sub s. masă și se isprăvesc încă și altele, cari nu se cuprind în rânduiala prescrisă pentru prezviteri, și canonul 7 al sinodului VII. ecumenic cere observarea tradițiunii bisericei la isprăvirea sfințirii bisericilor; deoarece cerințelor acestor tradițiuni se poate pe deplin satisface numai prin rându-

iala prescrisă pentru episcopi; deoarece mai de parte se cere de autorități însemnate, ba sfințirea bisericelor, dacă se săvârșește de presviteri, să se săvârșească cu aromate, s. mir, s. moște și celelate, câte anume se arată prin tipic; apoi să se săvârșească sfințirea bisericii de presviteri după ritualul prescris pentru episcopi, mai ales acolo, unde este aceasta în us, cel puțin până atunci, până când nu se va face de o instanță canonică competenă în privița acesta altă hotărâre.

(Candela.)

Latinitatea limbei române

de

Iosif I. Goldiș,

fost profesor gimnazial și Episcop gr.-or. român al Aradului, traducere liberă de: Alexandru Munteanu al lui Vasilie preot gr.-or. român.

(Urmare)

Cu deosebire la bărbați, acolo găsim *subucula*, haină lungă de pânză, căreia românește îi zic *cămașă*; apoi *subligacum*, care azi e *izmele*; apoi *tunica* de-a-supra cu șireturi, care azi poartă numele de *șubă*; găsim în sfârșit, pe *cinctus*, care românește se cheamă *cingătoare*.

Femeile au, deasemeni, pe *indusium*, cămașă lungă, care se cheamă azi *poale*; cămașă scurtă, căreia îi zic: *spătaiu*; apoi *supparum*, românește: *opreg*, în sfârșit *zona*, sau *cingulum*, care-i făcut din lână și se numește *brâu*.

Prin urmare, dacă românii de azi — ceace de abia s'ar mai putea contestă — sunt descendenții vechilor colonii romane, atunci e sigur, că și-au adus portul cu dânșii din Roma în Orient; și că acest port pe care l-au conservat credincioși până în ziua de azi, mai mult ca verosimil — datează din timpul, pe când încă era la modă în Roma *cinctus*-ul atins de Horațiu, sau îmbrăcămintea Cethegusilor celor cu tunică.

Griselini, în descrierea Bănătuțului, în prefața lucrării sale, iată cum vorbește despre Vlachi: „Pars incolarum hujus regionis, nempe Valachi sunt descendentes ex Latinis coloniis, que huc transpositae sunt tempore illo, quando Nerva Trajanus hanc regionem una cum tota Dacia occupaverat“, sau: O parte a locuitorilor acestei provincii, adică valachii descind din coloniile latine, așezate aici pe timpul când Nerva Traian ocupase această provincie împreună cu toată Dacia“. Iar în epistola adresată amicului său Hieronim, — privitor la limba română, scrie:

„D-Ta temeinic afirmi, că s'au făcut multe scrutați în scopul de a afla originea limbei italiene; eu însă Te asigur pe D-Ta, că acestea nu se întâmplau dacă învățații italieni ar fi cunoscut limba română.

În limba aceasta, afară de numeroase cuvinte latine; se află multe italienești, cari sunt aproape identice“ etc.

Pannonius Istvanfius în a 13-a carte din opul: „*Historia Regni Hungariae*“, zice, că în Muntenia, Moldova și țeara Ardealului s'au adus colonii romane, dovedește faptul, că în afară de nenumărate reminiscențe și inscripții arheologice, cari se găsesc și astăzi; locuitorii numitelor țări trăiesc cu limbă romană, care atât de mult se aseamănă limbei spaniole și italiene,

incât în conversație ușor se pot înțelege unii pe alții“ etc. etc.

De asemeni vorbesc: *Petru Pázmány*, în opul său intitulat: „*Călăuza conducătoare la dreptate*“, pag. 820; *Bonfinius*, în opul: *Rerum Hungaricarum, Decadis LVII*, pag. 196. *Katona*, în opul: *Historiae pragmatice Regnum Hungariae, T. XXV* pag. 810 et sequenti. *Ioannes Tomka Szaszky*, în opul: „*Geografia univ. Regni Hungariae*“. *Tröster* în opul: „*Das alte und neue Dacia*“. *Peters*, *Wiener Abendpost*, vorbesc despre Românii din munții Bihorului, ca fiind identici locuitorilor din munții Alpiilor din Europa-sudică. *Ioan Cinnamus*, în opera sa, cartea VI-a *Carol Du Fresne*. *Claud Fleuri*, în opul: *Hist. eccles. tomul XVIII-lea* cartea 75-a, § 53; în sfârșit papii: *Pius al II-lea*, *Inocentius al III-lea* și alții.

Cu toate aceste însă, *Rössler* și *Hunfalvy* par' a fi în opoziție. *Dânșii* afirmă, că nu este o legătură între coloniile lui Traian și Românimea de azi. *Dr. Réthy László* află chiar identitate în numirea de român și cea de bulgar.

Se crede îndrituit la aceasta din cauza unor nume de locuri și riuci existente — cu cari, de altfel, de astădată nu voiește a mă ocupa — și susține, că Românii de azi, a căror număr se urcă la milioane, ar fi emigrat aici din provinciile Balcanului mai târziu — fără a ști de asta istoricii și lumea! Pe când din experiența zilnică se știe, că nu colonizarea unor provincii și comune, ci chiar apariția muștelor columbace încă provoacă multă zarvă între oameni.

Apare deci neîndoios, cum ne arată *Albert Schott* la pag. 19 a opului său, că limba română, care o vedem lătită în cea mai mare parte a Daciei, ba până spre Sud către Grecia, este o fiică a limbei latine, întocmai așa precum este cea italiană, franceză, portugaleză și spaniolă.

Scriitorii cu *sentimente slave* nizuesc să slăbească această afirmare. Ei, răzimați pe numeroasele părți constitutive slavone, au ținut să arete, că limba română e de origine slavă, având doar unele fărâmi din cea italiană.

Afirmația aceasta însă cade, deodată ce privim chiar numai superficial structura limbei române.

Este netăgăduit, de altfel, că în urma amestecului extraordinar dintre popoare, amestec, ce s'a petrecut în acele provincii, poporul să întrebuinteze o sumă considerabilă de vorbe neitalice, ori, mai bine zis, slavone.

Premiând dovezile acestea de autoritate, voiește a scoate în relief formarea cuvintelor și a propoziției în limba română, în raport cu limbile surori, dar' mai ales cu cea latină. Pentru aceasta și înainte de toate, eu cred, că deosebită atențiune merită, ca și o parte a vorbirii, *articolul*, care a fost obiectul polemicei multor filologi.

(Va urma).

Convocare.

În conformitate cu dispozițiunile §-lui 23 din statutele, «Reuniunii învățătorilor dela școlăle pop. conf. gr. or. rom. din protopopiatele: Timișoara, Behinț, Comloșul-mare și Lipöva,» prin acesta se convoacă adunarea generală a despărțământului Timișorilor pe Joi în 10/23 Noem. a. c. la 9 oare a. m. în școlă conf. gr. or. rom.

pe băieți din *Fabricul-Timișorii*, unde, în aceeași zi, la 8 ore dim. se va celebra chemarea Duhului sfânt în biserica S-lui Ilie.

Obiectele adunării:

1. Deschiderea adunării.
2. Constatarea membrilor prezenți.
3. Raportul v.-președintelui, cassarului și al bibliotecarului.
4. Alegerea unei comisiuni pentru cenzurarea rapoartelor.
5. Ascultarea prelegerilor practice și a disertațiilor insinuate la v.-preș. cu 3 zile înainte.
6. Discuții asupra prelegerilor practice și a disertațiilor.
7. Referada comisiunii asupra rapoartelor.
8. Discuții asupra manualelor școlare.
9. Alegerea președintelui.
10. Propuneri și interpelări.
11. Designarea locului și fixarea timpului pentru adunarea proximală.
12. Inchiderea adunării.

Săcusigi, 1 Noem. n. 1905.

C. Micu, m. p.   Dămian Sebeșan, m. p.
not.   v.-preș.

CRONICA.

Stipendii pentru meseriași. Din fundațiunea Francisc Iosif, creată de orașul liber reg. Sibiu (Nagyszeben) întru amintirea suirii pe tron a Majestății Sale, sunt a se conferi pe anul 1906 două stipendii de călătorie de câte 200 coroane, pe durata unui an. La aceste stipendii pot concura meseriași tineri, fără deosebire de naționalitate sau confesiune, cari au absolvat cu succes eminent vre-o școală de elevi-meseriași sau de specialitate din loc, și cari în scopul perfecționării lor petrec sau voesc a călători în străinătate. Același stipendist poate primi stipendiul în trei ani după o altă, dacă dovedește că cercetează vre-o școală de specialitate ori că folosește conștient timpul pentru perfecționarea sa. Rugările scrise și subscrise cu mâna proprie și provăzute cu documente sunt a se înainta până în 10 Novembre n. c. la magistratul orașenesc din Sibiu.

Posta administrației.

Dr. Tr. P. Sosit prea târziu, în Nr. viitor.

Concurs.

Pentru îndeplinirea parohiei vacante de a III-a clasă **Botfein** amăsurat concludului Venerabilului Consistor orădan de sub Nr. 1098/114. B. se escrie concurs cu termin de alegere în **6/19 Noemvrie** a. c.

Emolumentele sunt: pământ arător de 8 jugere pășunat cu pădure 10 jugere, bir dela 50 de case câte 1/2 măsură cucuruz, ștolele îndatinate și întregirea dotațiunii din vîstieria statului, care pentru preotul cu pregătire sub VIII clase e stabilită în 745 cor.

Recurenții au să și înainteze recursurile lor adresate comitetului parohial provăzute cu documentele recerute până la alegere, la subsemnatul în F. Györös p. u. Tenke, având în cutare Duminecă ori sârbătoare a se prezentă la sf. biserică spre ași arată desteritatea în cele rituale.

Comitetul parohial
În conțelegere cu mine: *Petru Serbu* protoprezbiter.

—□—   2—3

În virtutea decisului Ven. Consistor diecezan din Arad Nr. 3688/1905 se escrie concurs la următoarele parohii vacante din protoprezbiteratul Halmagiului cu termin de **30 zile** dela prima publicare în foaia oficială „Biserica și Școala“.

I. **Talagiu**, venite parohiale sunt: 1. Birul parohial dela 180 numere de casă 80 măsură cucuruz în boabe în valoare de 160 cor. 2. Stolele stabilite în sinodul parohial din 3/16 Iulie a. c. cari toate la o altă fac 186 cor. 3. Întregirea dela stat (congrua) conform evalueațiunii alegândului. 4. De locuință va avea a se îngriji alegândul pe speșele sale.

II. **Bănești** cu filia **Cristești** venitele sunt: 1. Birul parohial dela 118 numere 59 măsură cucuruz în boabe în preț de 118 cor. 2. Stolele îndatinate, cari după calculul mediu a 5 ani din urmă fac 100 cor. 3. Întregire dela stat cu relut de evartir conform evalueațiunii alegândului.

Ambele parohii fiind de clasa a III-a dela recurenți se poștește să aibă evalueațiunea prescrișă pentru atari parohii fiind însă preferiți cei cu evalueațiune superioară. Recursurile instruite conform §-lui 13 din Statutul Organic și adresate respectivelor comitete paroh. sunt a se trimite la adresa subscrisei până la terminul sus indicat. Recurenți sunt poștiți ca în senzul §-lui 18 din regulementul pentru parohii să se prezinte în vre-o Duminecă ori sârbătoare în sf. biserică din respectiva parohie, spre ași arată desteritatea în cuvântări și respective în cântări, făcându-se astfel cunoscuți poporului.

Comitetetele parohiale.
În conțelegere cu mine: *Cornel Lazar* protoprezbiter.

—□—

2—3

Pentru îndeplinirea parohiei vacante de cl. III-a **Berindia**, se escrie concurs cu termin de **30 de zile** dela prima publicare în foaia „Biserica și Școala“.

Venitele acestei parohii sunt: 1. usufructul unei 1/4 de sesiuni pământ estravilan; 2 birul constător din una măsură cucuruz sfărmat dela proprietarii unui 1/4 de pământ, din 1/2 măsură cucuruz dela cei cu 1/8 pământ, ear dela jeleri 1/4 de măsură de cucuruz; 3. ștolele îndatinate; 4. locuință cu intravitan și supraedificate și 5. întregirea dotațiunii dela stat, după evalueațiunea alegândului preot. Dările le va suporta cel ales.

Recurenții sunt poștiți, ca recursurile afljustate cu documentele recerute și adresate comitetului parohial din Berindia, până la terminul indicat să le subștearnă oficiului protoprezbiterat gr. ort. rom. din Buteni (Butiyin Arad megye), ear în vre-o Duminecă, ori sârbătoare, să se prezenteze, în sf. biserică, pentru ași arată desteritatea în cele rituale.

Comitetul parohial
În conțelegere cu: *Ioan Georgia* protoprezbiter gr. ort.

—□—

3—3

În virtutea decisului Venerabilului Consistor din Oradea-mare de sub Nr. 1097/113 B. 1905., pentru îndeplinirea postului de paroh vacant din comuna **Agriș** se publică concurs cu termin de alegere în **6/19 Noemvrie** a. c.

Dotățiunea constă din: 5. jugere pământ arător cu competența de pășunat, dela 45 case câte $\frac{1}{2}$ măsură cucuruz ștolele îndatinat și întregirea dotațiunei din vistieria statului la preotul cu pregătire sub VIII clase 728 cor. 92 fil. la an.

Reflectanții la aceasta parohie de a III-a clasă sunt poftiți, ca suplicile lor adresate comitetului parohial până în ziua alegerii să-le trimită la subscrisul în F. Györös p. u. Tenke, având a-se prezentă la sf. biserică de acolo pentru a cântă, ori celebra și predica.

Comitetul parohial

În conțelegere cu mine: *Petru Serbu* protoprezbiter

—□—

3—3

Aviz!

Au apărut în tipografia noastră și se pot procura următoarele cărți școlare:

Curs practic de limba maghiară pentru 6 clase ale școalelor primare de Iuliu Vuia. Aprobata de Ven. Conzistor din Arad. Cuprinzând: Exerciții de cetire; Intuițiune și Gramatică; precum și Elemente din Aritmetică, Geografie, Istorie și Constituție. — Prețul 60 fil.

A treia carte de cetire, pentru cl. superioare ale școalei populare de: N. Ștefu, I. Groșorean, I. Moldovan, N. Boșcaiu și P. Vancu, — ediția I 60 fil.

Istorie religioase-morale și momente din viața lui Iisus I Carte de religiune pentru școalele populare. ediția a III-a, de Dr. P. Barbu prețul 30 fil.

Calendarul diecezan pe anul comun 1906.

În editura tipografiei diecezane gr.-or. române a Aradului e deja gata și se poate avea și procura atât dela administrațiunea tipografiei diecezane, strada Révay Nr. 10, cât și dela librării, cu prețul de **40 fileri**.

La comande peste 10 exemplare 20% rabat expedate franco.

Se estinde **pe 15 coale** tipar garmond și cuprinde afară de partea calendaristică, calendar economic, șematismul mitropoliei gr.-or. rom. în general și al diezezei Aradului în special, cronologia pe anul 1906, sărbători și alte zile schimbăcioase, posturile, anotimpurile etc. Genealogia caselor domnitoare, târgurile din Ungaria și Ardeal, instrucțiuni postale și telegrafice etc. iar în partea literară:

Datini și obiceiuri la nuntă, de *Petru Vancu*.
Din bătrâni de Maria Cioban. *Din luptele vieții de I. Groșorean*. *Românca dela Grivița de V. Alexandri*. *Cine a adus sărăcia în lume de Leon Tolstoi*. *Podul înalt de St. O. Iosif*. *Insula șerpilor de Carmen Sylva*. *Cine-i Nuhăm? de Th. D. Speranță*. *Boerașul de I.*

Pop Reteganul. *Cântec de Maria Popovici*. *O zi de Duminică la sate de P. Popa*. *Doine și Hore de Vasilie Sala*. *Povestiri de Gh. Tulbure*. *Plugarii de Octavian Goga*. *Din viața noastră de Petru E. Papp*. *Economie: Cultura cânepei, Protejarea paserilor, Sfaturi economice, Sentințe, glume și anecdote*. *Inserate și reclame*

Il recomandăm cu multă căldură tuturor oamenilor cu carte, căci în calendarul acesta pe lângă **preț de 40 fileri** află și o carte de lectură prețioasă și plăcută.

In depozitul

tipografiei diecezane gr.-or. române din Arad str. Révay Nr. 10, se află următoarele cărți:

Convorbiri între un cercător și un incredințat, asupra ortodoxiei bisericei orientale, de Filaret mitropolitul Moscvei — prețul 1 cor.

„*Abc*“, carte de cetire pentru elevii clasei I de I. Moldovan, N. Ștefu, N. Boșcaiu, I. Groșorean, și P. Vancu, învățători, Ediția IV-a 40 fil.

Carte de cetire, pentru elevii cl. a II-a de: Iuliu Groșoreanu I. Moldovan N. Boșcaiu, N. Ștefu, P. Vancu învățători, Ediția a II-a 40 fil.

Istorie biblice II carte de religiune pentru școalele populare. aprobată de Ven. Conzistorii gr.-or. rom. din Arad, Caransebeș și Oradea-mare, Ediția III-a de Dr. P. Barbu — 30 fil.

Istorie bisericești III carte de religiune pentru școalele populare Aprobata de Ven. Conzistorii gr.-or. rom. din Arad, Caransebeș și Oradea-mare. Ediția III de Dr. P. Barbu — 30 fil.

Catehism IV-a carte de religiune pentru școalele populare, aprobată de Ven. Conzistorii din Arad, Caransebeș și Oradea-mare, Ediția V-a de Dr. P. Barbu 40 fil.

Limba maghiară manual pentru elevii școalelor populare rom. partea I de Iuliu Groșorean, I. Moldovan, — 50 fil.

Limba maghiară, cartea a II-a pentru clasele superioare ale școalei populare de I. Groșorean și I. Moldovan — 50 fil.

Curs practic de Istoria literaturii române pentru școalele populare de I. Stanca inv. — 40 fil.

Exerciții intuitive în limba română și maghiară elaborat pe baza noului plan de învățământ de Ioan Vancu. Aprobata de Ven. Conzistor din Arad 50 fil.

Tâlcuiala Evangheliilor de fericitul Loga cu litere cirile nelegată 2 cor., legată 3 cor.

Din liturgica bisericei ortodoxe române pentru școalele medii și populare — 60 fil.

Geografia comitatului Arad pentru cl. III-a școalelor populare, scrisă de Damaschin Medrea. Manual aprobat de Ven. Conzistor din Arad și ilustrat cu mai multe figuri și hărți geografice — 70 fil.

Conspect săptămânal al materialului de învățământ propus în școala română populară de Ioan Vancu inv. — 3 cor.

Colinzi și cîntece populare culese de: T. Daul inv. 50 fileri.

Rugăciunile școlărilor și Cântece bisericești pentru școlarii și școlărițele dela școalele populare române gr.-or. alese și întocmite de un prețin al școlărilor. Ediția a III-a legat frumos — 40 fil.

Dumnezeieștile Liturgii ale sfinților Ierarhii: Ioan gură-de-aur, Vasilie cel Mare și Grigorie teologul, împreună cu rânduiala chemării Duhului sfânt. Legat în pele roșie — 10 cor.

Molitvelnic cu litere cirile à 7 și 8 cor.

Un Memoriu al lui Moise Nicoară (monografie istorică) de S. Secula profesor — 1 cor.

Regulament pentru parohii în provincia mitropolitană a bisericeii ort. rom. din Ungaria și Transilvania — 20 fil.

Statutul Organic al bisericeii gr.-or rom. din Ungaria și Transilvania cu un Supliment — 50 fil.

Cercetarea istorică bisericească despre *Dumian* Mitropolitul Moldovei 1435—145 de George Aramă profesor la Seminarul Veniamin din Iași — 50 fil.

Acaftistul preasfintei Născătoare de D-zeu și alte rugăciuni, prețul legat 1 cor. 70 fil. În pele roșie legat 3 cor. 20 fil.

Manual de cântări bisericești sau *Octoichul mic* care cuprinde Rânduiala Vecerniei, Utreniei și a Liturgiei, cele opt glasuri pentru Dumineci, Podobiile, Polileul, Pripelele, Catavasiile, Irmoasele, Sfetilnele și altele — 1 cor. 60 fil.

Ciaslov (Orologion) tipărit cu litere străbune, cu binecuvântarea I. P. S. Sale Domnului Ioan Mețianu Arhiepiscop al bisericeii ort. rom. din Transilvania și Mitropolit al Românilor gr.-or din Ungaria și Transilvania. Prețul 2 cor. 40 fil.

Legea despre „penzionarea învățătorilor“ tradusă și explicată de Blașiu Codreanu inv. — 2 cor.

Lecțiuni din Gramatica limbii române, pentru școalele populare de Ioan Ilica inv. — 50 fil.

Slujba sfințirii bisericeii după două manuscrise din anii 1674 și 1757. Cu o prefață de V. Mangra 1 coroană.

Curs practic despre cultivarea pomilor și a frăgarilor lucrat după a lui Paul Gönczi, pentru învățători și privați de Ioan Pop Reteganul inv. — 60 fil.

Eticheta, studiu social de: I. I. Ardelean paroh — 1 cor. 20 fil.

Fabulele lui D. Cihindeal de Ioan Russu, paroh — prețul 2 cor.

Compediu de Geografia Universală pentru școalele medii și preparandiale de T. Ceontea profesor, Ediția II-a cu figuri originale intercalate în text — 3 coroane

Aritmetica generală și specială, manual didactic elaborat în usul preparanzilor (școalelor comerciale și medii, cum și a tuturor privaților) de Teodor Ceontea profesor. — 3 cor.

Florile inimii. Poezii de Isaia B. Bosco 1 cor 60 fil

Senegin contra tusei, răgușelei, durerii, de pept, ofticeii, tusei măgărești, catarului astmei, greutății de respirat, lungoarei și tusei seci. **Vindecă sigur și repede.** Prețul **1 cor. 20 fil. și 2 cor.**

Capsic unsoare. Contra durerii de oase, podagrei, reumatismului, răcelelor, durerilor de cap, dinți și nervi, precum și scrintiturilor. Cele mai îmbătrânite boale le vindecă. Prețul **1 cor. 20 fil. și 2 cor.**

Centarin. Contra morburilor de stomac, precum lipsa de apetit, mistuirea rea, catarul și aprindearea de stomac, greața și vomarea, sgârțururile cele mai grele. Leac sigur. Folosește și la curățirea sângelui. Prețul **1 cor. 20 fil. și 2 cor.**

Kaljodsarsaparil. Mijloc escelent pentru curățirea sângelui la morburi secrete **1 sticlă 2 cor.**

Laxbonbons. Închiderea scaunului e cauza diferitelor morburi, precum palpitarea de inimă, amețeli, dureri de cap și altele. Deci cine suferă de încheierea scaunului numai decât să comandeze **Laxbonbons** zaharele purgative, plăcute și dulci la luat. Prețul **1 cor.**

Chimicale, drogue, legături și bandagerie chirurgice. Instrucție pentru prepararea diferitelor vinarsuri, liqueruri, rom și altele. Tee russice, parfumuri, săpunuri, crem escelent pentru față de mâni. Articole cosmetice, oleu pentru păr. Esență pentru picatul și întărirea părului. Apa de gură și dinți precum și praf. Orice fel de articol din brânșă. Toate foarte ieftine. Faceți întrebare și Vă veți convinge 7—10

Cornel Demeter

apotecar în Szászváros, iskola-utca 46.

Cancelaria arhitectului român

Ioan Niga

ARAD, Strada József főherceg-út Nr. 1.

(lângă „Victoria“).

Pregătește planuri și specificări de spese pentru edificii publice și private, primește lucrări în sfera arhitecturii mai înalte, cenzurări, colaudări. Ca specialist în ritul nostru oriental edifică și restaurează biserici în mod artistic, din care cauză îl recomandăm îndeosebi dlor parohi. Trimite planuri, schițe, specificări și servește în lucrări arhitectonice cu deslușiri gratuit.